

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ "ВАСИЛ ЛЕВСКИ", ГРАД ДОЛНИ ЧИФЛИК

гр. Долни чифлик, област Варна, ул. "Трети март" 15, тел.: 051422765, e-mail: info-400126@edu.mon.bg

Утвърдил:

Дияна Янева

Директор на СУ „Васил Левски“

ПРОГРАМА

по

**Гражданско, здравно, екологично и
интеркултурно образование
за учебната 2026/2027 г.**

I. Общи положения

Съгласно чл. 15, ал. 4 на Наредба № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование настоящата програма е институционалната политика за подкрепа и осъществяване на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование в СУ „Васил Левски“, гр. Долни чифлик.

II. Същност

- ✓ Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимосвързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.
- ✓ Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
- ✓ Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стили условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.
- ✓ Екологично образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
- ✓ Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

1. Насоки:

- ✓ Формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
- ✓ Развитие на здравна и екологична култура, като предпоставка за осъзнат избор на здравословен начин на живот и опазване на околната среда.
- ✓ Изграждане на култура на поведение и взаимоотношения.
- ✓ Уважение към гражданските права и отговорности.
- ✓ Формиране на позитивно отношение и толерантност към културното и етническо разнообразие.

2. Реализиране

- ✓ Чрез учебното съдържание на общообразователните учебни предмети;
- ✓ В час на класа;
- ✓ В избираеми и факултативни часове;
- ✓ Чрез дейността на педагогическия съветник;
- ✓ В извънкласни и извънучилищни форми на работа;
- ✓ Чрез проекти, разработени от учители, ученици, училищно настоятелство и педагогически съвет;
- ✓ Чрез правителствени и неправителствени организации.

3. Акценти

- ✓ Здравно образование;
- ✓ Превенция на зависимостите (наркомании, алкохол, тютюнопушене);
- ✓ Сексуално образование и превенция на СПИН;
- ✓ Умения за решаване на конфликти и водене на спорове;
- ✓ Икономическа култура;
- ✓ Професионално ориентиране;
- ✓ Образование и възпитание за околната среда и опазването и;
- ✓ Физическа култура и спорт;
- ✓ Превенция и противодействие срещу настъплението на секти и нови религиозни движения;
- ✓ Противодействие срещу проявите на агресивност и насилие;
- ✓ Безопасност на движението;
- ✓ Действия при природни бедствия, аварии, катастрофи, пожари и др.

III. Цели:

3.1. Изграждане на автономна и активна личност, която:

- ✓ отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права;
- ✓ познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество;
- ✓ зачита значимостта на всяка човешка личност;
- ✓ осъзнава и цени своята културна идентичност;
- ✓ взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
- ✓ изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
- ✓ взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност;
- ✓ носи отговорност за поведението си;
- ✓ поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;
- ✓ познава и спазва нормите за екологична култура и поведение

3.2. Функциониране на всяка образователна институция като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:

- ✓ възпитава в демократичните ценности;
- ✓ насърчава инициативност, отговорност, солидарност;
- ✓ утвърждава демократична и здравословна среда, свободна от агресия и дискриминация;
- ✓ създава позитивна среда между представителите на различните културни общности чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

IV. Задачи

1. Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и на готовност за участие в общоучилищния живот.

2. Подготовка за здравословен начин на живот и изграждане на екологична култура.

3. Свободен и самостоятелен избор на образователен и професионален път на развитие и реализация.

4. Изграждане на национално самочувствие и отговорност у учениците, възпитание на инициативност и подготовка на пълноценен начин на живот.

5. Противодействие срещу настъплението на секти и нови религиозни движения. Противодействие срещу агресивността, насилието и обществения нихилизъм за ред и сигурност в училище.

V. Дейности и мероприятия

Възпитаване на дисциплинираност и гражданско поведение чрез:

1. Цялостната учебна, извънкласна и извънучилищна дейност.
Отг.: учители
2. Спазване на училищния правилник.
Отг.: учители
3. Спазване на правилника за осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд в училището.
Отг.: учители
4. Провеждане на часа на класа на базата на изготвен план за провеждане час на класа с участието на учениците.
Срок: септември-октомври
Отг.: кл. ръководители
5. Работа с Ученически съвет.
Срок: по график
Отг.: пед.съветник

Възпитаване на национално самочувствие и общочовешки ценности и добродетели и продължаване на националните традиции

1. Да се честват всички национални и училищни празници.
Отг.: Комисия по ритуализация на училищния живот
2. Да се спазват задължителните символи на българското училище – национално знаме, държавен химн, училищно знаме.
Отг.: Комисия по ритуализация на училищния живот

Здравно образование и екологично възпитание на учениците

1. Да се провеждат беседи с учениците свързани със здравното образование.
Отг.: медицинско лице
2. Да се озеленява вътрешния интериор на училището и училищните дворни площи.
Срок: април
Отг.: учители
3. Световен Ден за Борба срещу СПИН.
Срок: 1 декември
Отг.: пед. съветник

Възпитаване на учениците в християнските добродетели и традиции

1. Да се предвиди в плана за час на класа беседи свързани с християнството.
Срок: септември
Отг.: кл. ръководители
2. Да се създаде система на сътрудничество с представители на Българската православна църква.
Отг.: учители

За развитие на физическата дееспособност на учениците.

1. Да се изготви годишна програма за физическа култура на учениците и спортно-състезателен календар.
Срок: септември
Отг.: учители по ФВС

За стимулиране на творческата активност на учениците и развитие на техните интереси и възможности.

1. Да се изготвят училищни изложби.
Отг.: учител по Изобразително изкуство
2. Да се участва в регионални и национални конкурси.
Отг.: учители
3. Да се формират групи по интереси, съобразно интересите и желанията на учениците.
Срок: постоянен
Отг.: учители
4. Организиране на доброволчески дейности във и извън училище.
Срок: постоянен
Отг.: учители, пед. съветник
5. Съдействие за подпомагане на благородни инициативи - Акция за събиране на пластмасови капачки.
Срок: постоянен
Отг.: учители, пед. съветник

VI. Контрол

1. Контролът по провеждането на възпитателната работа се осъществява от директора на училището и зам. директорите по УВР.
2. На контрол подлежи цялостната възпитателна дейност, съгласно настоящия план и плана за контролната дейност на директора.
3. Резултатите от изпълнението на плана се отчитат на заседание на Педагогическия съвет.

VII. Практическа част – модули.

Гражданското образование има три основни измерения:

- познавателно: придобиване и осмисляне на идеи, понятия, системи и концепции;
- социално: способност да се практикува демокрацията в различни форми и във всички области и етапи от живота на човека: в детството, юношеството и зрелия живот;
- емоционално: разпознаване и приемане на ценностите на демократичното общество. Възможно начало на работата при ученици, съответно при юношите:

-изработване съвместно на договор с правила и норми, задължителни за всички в класа / групата, без никакви изключения;

-интересно представяне на всеки пред всички.

<i>Модули</i>	<i>Проблеми, теми, инициативи – начален етап</i>
1. Аз и моят свят. 2. Моят дом и моето семейство.	▪ Формиране на представи за собственото „Аз”. ▪ Какво мога да правя най- добре? ▪ С какво не се справям, защото... ▪ Моите права, отговорности и задължения въкъщи. ▪ Ценностите, които осмислят човешкия живот. ▪ Състезания с участието на родители и деца.

3. Демокрацията като форма на живот в детството- моят клас и моите приятели. 4. Обучение в мир и мирно спазване на конфликти.	▪ Изграждане на отговорни комуникативни умения- заедно в игрите и в класните стаи. ▪ Колко всички си приличаме и колко сме различни! ▪ Формиране на първите умения за групова дейност. ▪ Толерантност, търпимост, уважение към другите и към себе си- как ги разбирам и прилагам? ▪ Общи познания – исторически и географски за страната ни (филми, екскурзии).
5. България е моята Родина.	▪ Запознаване с национални символите на държавата и на СУ „Васил Левски”. ▪ Внимание и отношение към историческите дати и празници- посещения в градския музей.
6. Правата на детето.	▪ Първи знания за правата и свободите, за границата между разрешено и забранено. ▪ Права и задължения в училище.
7. Екология и здраве.	▪ Лична хигиена, чистота и здраве - правилата, които са задължителни. ▪ Как да се храним и да живеем здравословно ? ▪ Необходимост от спазване на дневен режим. ▪ Вредата от телевизията и компютъра.
8. Защита на живота и реакции в критични ситуации.	▪ Формиране на чувство за отговорност за собственото здраве и сигурност: „ Нашето здраве е в нашите ръце”. ▪ Решаване на казуси, проблеми в екстремни ситуации.
9. Спорт и туризъм.	▪ Защо децата трябва да спортуват? ▪ Кой спорт е най-здравословен за тях? ▪ Най-красивите места в България, които трябва да посетим.
10. Култура на потребление и спестовност.	▪ Необходимите и излишните неща. ▪ Как се печелят и харчат парите?

В рамките на прогимназиалния етап „фокусът” на гражданското образование трябва да се насочи към демокрацията като форма на общество. Ударението би трябвало да бъде върху общността, с цел да се подпомогне социалното учене и придобиването на социални компетентности като сътрудничество, ефективна и отговорна комуникация, уважение към другите, права и отговорности, плурализъм, конфликти и разрешаването им, гражданско общество”. Основна цел на това ниво е постигане на „социално учене: социална компетентност”.

Модули	Проблеми, теми, дейности- прогимназиален етап
1. Моята самооценка.	▪ Силните и слабите страни на човека. ▪ Как да придобия чувство за идентичност и собствена стойност?- техники за позитивно самовъзприемане. ▪ Моите идоли - трябва ли да им подражавам?

2. Аз и другите.	▪ Създаване на правила за съвместен живот в класа. ▪ Приятели и врагове. Междуполово разбирателство. ▪ Хубаво ли е да си различен? ▪ Различията около нас: как ги приемаме и подкрепяме? ▪ Какви качества трябва да притежава достойният човек?
3. Демокрацията в „малкото ни общество“.	▪ Сътрудничество, комуникация, уважение и разбирателство ▪ Права и отговорности- какво зная и не зная за тях? ▪ Чувствам се по-отговорен за всичко, което се случва в училище! ▪ С какво мога да допринеса, за да има ред, дисциплина и сигурност в училище? ▪ Образование без предразсъдъци и дискриминация.
4. Обучение за мир и мирно решаване на конфликти.	▪ Причини за растящата агресия и насилие в училище и извън него. ▪ Стиливе и начини за разрешаване на спорове и конфликти.
5. Основни човешки права, свободи и задължения.	▪ Запознаване с помощта на избрани текстове от основни документи - Конституция на Република България, Международна харта за правата на човека и др. ▪ Моите права са и мои задължения.
6.Родители и деца- „вечният конфликт“.	▪ Подпомагане, съдействие, привличане на родителите в живота на децата им в училище. ▪ Задачите и отговорността на семейството, училището и обществеността за формиране на култура на поведението на младото поколение.
7. Аз съм бъдещ достоен гражданин на моята родина!	▪ Емоционално споделяне и съпреживяване на природни красоти, богато историческо наследство и успехи днес – на живо и чрез модерните технологии.
8. Екология и здраве - отговорност за себе си.	▪ Видове замърсявания на околната среда - последици. ▪ Водата – природен ресурс и основен фактор за живот. ▪ Екологични проблеми – природни бедствия. ▪ Акция срещу найлоновите торбички и др. отпадъци: За чисто училище. ▪ Зелена акция: Да засадим по едно дръвче. ▪ Пубертетът и хигиена на човешкото тяло и ум. ▪ Естетика и култура на половото общуване. ▪ Здравословно хранене и вредата от диетите: анорексия и булимия. ▪ Наднормено тегло и затлъстяване. ▪ Измамните блаженства: алкохол, цигари, дрога. ▪ Храната – приятел или враг. Режим на хранене ▪ Физиологични промени в моето тяло. ▪ Вредата от мобилни телефони.

9. Спорт, туризъм, реакции в критични ситуации	▪ Отговорност за собственото физическо и психическо здраве, сигурност и безопасност. ▪ „Здрав дух, в здраво тяло!“. ▪ Първа помощ в екстремни ситуации. ▪ Повече време за спорт и туризъм, а не – пред телефона, телевизора и компютъра. ▪ Искам да се запозная със 100 туристически обекта на България. ▪ Свободното време и хоби. ▪ Борете се против скуката, мързела, безделието.
10. Потребителска и финансова култура.	▪ Съвременната потребителска мания. ▪ Вредни продукти в нашите магазини. ▪ Семейен и личен бюджет.

Гимназиалният етап е най-благодатен за формиране и развитие на демократическа компетентност, изразяваща се във вземане на „решения, постигнати по демократичен начин“. Много е важно да осигурим необходимите условия за активно участие на младите хора в училищния живот - в класни и извънкласни форми, ограничавайки ширещите се апатия, безразличие и нихилизъм. Този тип образование предполага „позитивен ефект върху гражданското поведение (овладени ценности, развитие на когнитивни умения) и върху цялостния училищен климат“. Това е една съвсем нелека задача, защото „предполага възприемането на училището не просто като скучна образователна институция, но и като място, в което младите хора прекарват немалка част от своя живот и имат активно отношение към това преживяване“. Ученическият парламент би могъл активно да съдейства за позитивни нагласи, ефективно включване и участие на повече ученици в емоционално наситен и интересен училищен живот.

<i>Модули</i>	<i>Проблеми, теми, дейност- гимназиален етап</i>
1. Моето „Аз“ - реалистична оценка.	▪ Какъв човек си и какъв искаш да бъдеш? ▪ Трудности, с които не успяваш да се справиш. ▪ Асертивното поведение - увереност в себе си. ▪ Всичко преди всичко зависи от теб! ▪ Свобода на словото или обида? Къде е границата?
2. Аз и моят клас.	▪ Трудности и комуникативни бариери в междуличностните взаимоотношения. ▪ Ефективно общуване-преодоляване на стрес и напрежение, отстояване на права, водене на преговори. ▪ Умения за екипна и групов работа. ▪ Равенство на различията и силата на закона. ▪ Собственото добро и доброто на другите. ▪ Толерантност, търпимост, уважение към другите и към себе си. ▪ Да приемем различията до нас, защото и ние сме различни от него.

3. Образование за мир и мирно решаване на конфликти.	- Живот в промените и отговорно гражданско поведение. - Подготовка на младите хора за мир и ненасилие. - Причини за конфликтите. Принципи и техники на ненасилие: диалог, обсъждане, сътрудничество.
4. Гражданинът - права и отговорности.	- Гражданско общество - същност и особености в България. - Идеята за човешки и граждански права - исторически преглед. - Защитата и отстояването на права и отговорности. - Въпрос на личен избор и достойнство. - Разминаване между документи/теория и практика. Съотношението идеали - реалности. - Етническа, религиозна и езикова принадлежност.
5. Младите хора и демокрацията.	- Възникване и развитие на идеята за демокрация. - Демокрацията в български вариант. - От мен/нас какво зависи? - Изграждане на проектно мислене и умения за проектни действия. - Младите хора и изборите – защо има значение кой взема решенията. - Разпознаване и приемане ценностите на демократичното общество.
6. Глобално образование-главни предизвикателства на глобализацията.	- Паралелни дискусии/интерпретации по-възбуждащи младите хора проблеми. - Осмисляне на отрицателни стереотипи и провокираните от тях предразсъдъци и дискриминация. - Толерантност, а не ксенофобия! - Нарушаване на човешките права по-света: бедност, глад, деца-войници... - Медиите и глобалната мрежа в обществения живот. - Кибертормозът – как реагираме, когато сме свидетели? - Социалните мрежи – свобода, влияние и отговорност – онлайн поведение.
7. Екология и здраве.	- Разрушаването на околната среда и последиците за човека. - Човешкото всекидневие – източници на замърсяване. - Глобализация и екология. - Разделно събиране на отпадъци . Рециклиране - Алтернативни източници на енергия. „Зелени идеи” на гимназисти. - Психично здраве – тренинги за превенция и справяне със синдрома на емоционалното изгаряне и др. проблеми с помощта на психолог. - Здравословен живот и здравословно хранене - за и против диетите.

	▪ Изкуството да сме здрави. Режим на хранене ▪ Здравословна храна. Вредата от алкохола. ▪ Младите хора и зависимостите - как да съхраним живота, здравето и свободата си? ▪ Наркотиците – илюзия, страдание, престъпност.
8. Спорт, туризъм, рискове и безопасност.	▪ Спортът - здраве и красота. ▪ Активна туристическа дейност в паралелките с профил технологичен. ▪ Оказване на първа помощ при необходимост. ▪ Новият наркотик: Интернет - как да се спасим?
9. България и светът.	▪ България и българското днес. ▪ Стереотипите за България - как да ги променим? ▪ Мястото и ролята на България в Европа и света. ▪ Европа на всички. ▪ Глобалните проблеми и възможните решения. ▪ Сътрудничество между различните култури. ▪ Културни идентичности. Културни различия. ▪ Трафик на хора – „На мен няма да ми се случи“ – рискови ситуации, измамни предложения за работа и онлайн запознанства.
10. Потребителска и финансова култура.	▪ Новите богати и новите бедни в България. ▪ Производство и потребление - в света и у нас. ▪ Защита на правата на потребителите - закони и институции. ▪ Необходимите и ненужните неща - умения за разумно използване на ресурси и средства.

Настоящата Училищна програма е разработена на основание чл.15, ал. 4 на Наредба № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование и приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № РД-05-15/10.09.2026 г.